

BAB KEENAM

BAB KEENAM

KESIMPULAN

Pentadbiran fatwa di Negeri Selangor telah diberi tumpuan oleh Enakmen Pentadbiran Perundangan Islam Selangor 1989 dengan meletakkan Mufti sebagai penasihat DYMM Sultan dalam hal ehwal agama Islam. Ianya adalah satu amalan tradisi yang dikenakan hingga ke hari ini. Berdasarkan kepada perbincangan, penulis dapat membuat beberapa kesimpulan dan cadangan.

1. Penubuhan Jabatan Mufti

Pentadbiran fatwa sekarang ini telah diletakkan di bawah Pejabat Mufti Negeri Selangor. Walau bagaimanapun, taraf Pejabat Mufti hendaklah dinaikkan kepada Jabatan Mufti sesuai dengan peruntukan seksyen 28, Enakmen Pentadbiran Perundangan Islam Selangor 1989. Penubuhan Jabatan Mufti bagi Negeri Selangor juga penting supaya wujud keselarasan di antara negeri-negeri di Malaysia. Negeri-negeri yang telah menubuhkan Jabatan Mufti ialah Kelantan, Melaka, Negeri Sembilan, Pahang, Perak, Perlis, Pulau Pinang, Sarawak dan Terengganu.¹

2. Perlantikan Mufti

Perlantikan Mufti dibuat mengikut peruntukan seksyen 29(1), Enakmen Pentadbiran Perundangan Islam Selangor 1989. Sebelum enakmen ini digubal, perlantikan Mufti dibuat berdasarkan peruntukan seksyen 39, Enakmen Pentadbiran Hukum Syara' Selangor 1952. Kedua-dua enakmen ini memperuntukkan bahawa DYMM Sultan boleh melantik seorang yang difikirkan layak dan sesuai sebagai Mufti bagi negeri Selangor.

Amalan tradisi melantik Mufti dan Timbalan Mufti secara kontrak tidak perlu diteruskan lagi. Memandangkan betapa pentingnya institusi ini, Kerajaan Negeri haruslah menukar polisi dengan menawarkan jawatan-jawatan tersebut secara tetap. Penawaran jawatan secara tetap boleh memberi impak yang besar kerana Mufti dan Timbalan Mufti dapat menjalankan tugas secara lebih berkesan. Enakmen Pentadbiran Perundangan Islam Selangor 1989 tidak memberi sebarang perlindungan kepada Mufti sekiranya kontrak ditamatkan.

3. Jawatankuasa Perunding Hukum Syara'

Mufti adalah pengurus Jawatankuasa Perunding Hukum Syara' atau dahulunya dikenali sebagai Jawatankuasa Undang-Undang Ugama atau Jawatankuasa Fatwa. Perlantikan ahli jawatankuasa dibuat oleh DYMM Sultan

sebagaimana yang telah diperuntukkan dalam seksyen 34 (1) dan (2) Enakmen Pentadbiran Perundangan Islam Selangor 1989. Manakala keahliannya pula terbahagi kepada dua iaitu keahlian menurut jawatan dan juga keahlian yang dilantik.

Berdasarkan kepada senarai ahli Jawatankuasa Perunding Hukum Syara' yang dibentuk (lihat Jadual 1 dan 2), tidak terdapat di kalangan ahli dari kalangan wanita. Peruntukan undang-undang menjelaskan tiada halangan untuk melantik wanita sebagai ahli Jawatankuasa Perunding Hukum Syara' kerana keahliannya tidak dikhurasukan kepada kaum lelaki sahaja.

4. Struktur Organisasi

Terdapat dua bahagian dalam struktur organisasi PMNS iaitu bahagian Pentadbiran dan Kewangan dan juga bahagian Istinbat. Sebenarnya, bahagian Istinbat menggantikan bahagian Penyelidikan yang diadakan sebelum ini. Struktur organisasi yang diwujudkan tidak begitu sesuai kerana saiznya agak kecil dan perlu diperkembangkan lagi supaya matlamat yang dinyatakan dalam piagam pelanggan akan tercapai.

Dalam hal ini, cadangan yang dikemukakan oleh para penyelidik Universiti Malaya dalam projek Penganalisaan Fatwa-Fatwa Semasa di Malaysia (IRPA 07-

02-03-0403) perlu diambil kira² (Lampiran M). Mereka mencadangkan supaya ditubuhkan bahagian-bahagian yang mempunyai beberapa unit tertentu di bawahnya. Dalam cadangan tersebut terdapat 3 bahagian iaitu bahagian Penyelidikan yang mempunyai 2 unit (unit Istibat dan unit Sumber), bahagian Pentadbiran yang mempunyai 3 unit (unit Pentadbiran, unit Kewangan dan unit Komputer) dan bahagian Perhubungan Awam yang mempunyai 2 unit (unit Penerbitan dan unit Penerangan). Kesemua unit yang dicadangkan ini diperlukan untuk melicinkan lagi pentadbiran fatwa itu sendiri.

Salah satu daripada bahagian penting yang dicadangkan dalam struktur organisasi PMNS ialah penubuhan bahagian Penyelidikan. Bahagian ini perlu diwujudkan semula tanpa perlu bergantung kepada bahagian Penyelidikan JAIS³ sepertimana yang berlaku sekarang. Ini kerana, bahagian Penyelidikan amat penting serta berguna dalam menjalankan kajian terhadap sesuatu isu yang dibangkitkan. Dengan adanya unit ini dalam organisasi PMNS sedikit sebanyak boleh mempercepatkan serta memudahkan lagi proses pengeluaran fatwa.

Berdasarkan cadangan yang dikemukakan ini, PMNS hanya perlu menukuhkan satu bahagian sahaja lagi iaitu bahagian Perhubungan Awam kerana dua bahagian yang dinyatakan telah ditubuhkan oleh PMNS. Akan tetapi, setiap unit yang berada di bawah bahagian-bahagian tersebut mestilah diwujudkan dengan

seberapa segera supaya pentadbiran fatwa dapat dijalankan dengan lebih cekap dan lebih efisyen.

5. Personel

Untuk mengendalikan pentadbiran PMNS, seramai 11 orang kakitangan telah diambil termasuklah 3 orang dari kumpulan pengurusan dan profesional iaitu Mufti, Timbalan Mufti dan seorang pegawai hal ehwal Islam. Manakala yang selebihnya hanyalah kakitangan dari kumpulan sokongan.

Penambahan bilangan kakitangan PMNS adalah penting untuk menjayakan lagi struktur organisasi yang dicadangkan. Bilangan kakitangan yang ada sekarang terutamanya kumpulan pengurusan dan profesional perlu ditambah dengan kadar segera. Sumbangan dari kumpulan pengurusan dan profesional amat diperlukan untuk memantap serta melicinkan lagi pentadbiran fatwa itu sendiri. Berdasarkan cadangan struktur organisasi di Lampiran M, setiap bahagian diketuai oleh seorang Ketua Penolong Mufti dan seorang Penolong Mufti pula ditempatkan di setiap unit. Berdasarkan cadangan tersebut, penambahan kakitangan dari kumpulan pengurusan dan profesional adalah seramai 10 orang. PMNS mestilah membuat perancangan untuk menambah bilangan kakitangannya dari masa ke masa dengan menambah peruntukan perbelanjaan tahunannya. Di samping itu juga, pengambilan pegawai

wanita⁴ juga amat diperlukan kerana sehingga kini tiada langsung pegawai wanita diambil berkhidmat di PMNS.

Di samping itu juga, kebanyakannya mereka yang dilantik dan ditempatkan di PMNS adalah terdiri daripada mereka yang berkelulusan di bidang Syariah. Kepentingan memahami hukum-hakam tidaklah dinafikan tetapi berdasarkan keperluan masyarakat, maka mereka yang berkelulusan di bidang Usuluddin juga perlu dipertimbangkan untuk ditempatkan di PMNS.⁵ Ini kerana, fatwa-fatwa ajaran sesat banyak diwartakan dan menunjukkan betapa pentingnya PMNS menyediakan mereka yang berkepakaran dalam bidang ini.

Selain dari penambahan bilangan kakitangan, tahap gaji yang diterima oleh Mufti sekarang ini juga tidak begitu sesuai. Mufti telah diberi skim perkhidmatan sosial S1 dan Timbalan Mufti pula diberi gred gaji S3 yakni sama dengan apa yang diterima oleh pegawai hal ehwal Islam. Memandangkan tingginya taraf Mufti sekarang, maka Mufti selayaknya diberi gred gaji “Khas” C sesuai dengan kedudukannya.⁶ Manakala Timbalan Mufti pula dinaikkan dari gred S3 kepada gred S1.

6. Bidang Tugas

Setakat ini, PMNS telah menyediakan satu fail meja yang menjelaskan bidang tugas bagi setiap kakitangan termasuklah Mufti. Walau bagaimanapun, adalah lebih baik sekiranya satu carta aliran kerja yang teratur dibentuk. Kakitangan akademik Universiti Malaya dalam projek Penganalisaan Fatwa-Fatwa Semasa di Malaysia, IRPA (07-02-03-0403), telah membuat satu carta aliran kerja yang sangat baik sekiranya diikuti⁷ (Lihat Lampiran N). Carta tersebut menunjukkan bagaimana setiap bahagian berfungsi dan bagaimana aliran kerja yang bermula dari permohonan sesuatu pihak sampai kepada Mufti yang akhirnya sampai kepada pelanggan yang menghendakinya. Setiap bahagian tahu matlamat kerjanya dan dapat menjalankan tugasnya sepertimana yang diaturkan dalam carta tersebut.

7. Bank Fatwa

Bersesuaian dengan era IT, PMNS telah mengadakan satu laman webnya sendiri yang membolehkan Mufti dan orang ramai berinteraksi secara terus di halaman <http://www.selangor.gov.my/mufti/Pengenalan/pengenalan.htm>. Selain daripada melawat laman web ini, seseorang itu juga boleh menghantar e-mail kepada Mufti dengan mengalamatkannya di mufti@selangor.gov.my. Namun,

sejauhmana kemudahan ini berjaya mencapai matlamatnya masih terlalu awal untuk dinilai.

Laman web ini hendaklah sentiasa dikemaskini supaya dapat mengikut keperluan dan perkembangan semasa. Oleh yang demikian, dicadangkan supaya PMNS mewujudkan bank fatwa yang mengandungi soalan dan jawapan yang telah diberikan oleh Mufti dan juga Jawatankuasa Perunding Hukum Syara'. Dengan ini, masyarakat Islam boleh merujuk terus kepada bank fatwa sekiranya menghadapi sebarang masalah dan juga dapat merujuk persoalan lain yang telah dikemukakan oleh orang lain.

8. Kod Kata Kekunci Fatwa

Setakat ini PMNS telah mempunyai satu sistem fail yang agak tersusun untuk menyimpan segala fail pentadbiran yang ada sekarang. Sistem fail yang digunakan adalah sama dengan sistem yang digunakan oleh Arkib Negara.⁸ Walau bagaimanapun, PMNS masih belum mempunyai satu sistem yang tertentu terhadap fatwa-fatwa yang telah dikeluarkannya. Keadaan ini menyukarkan pencarian kandungan dan teks fatwa itu sendiri yang kebanyakannya terdapat dalam minit mesyuarat Jawatankuasa Perunding Hukum Syara'. Oleh yang demikian, satu cadangan supaya diadakan kod kata kekunci fatwa di Pejabat Mufti⁹ (Lampiran O). Di mana dengan penggunaan kod kata-kata kekunci yang

dicadangkan ini bukan sahaja memudahkan kerja-kerja mencari fatwa bahkan dapat menunjukkan kewujudan satu cara kerja yang sistematik di PMNS itu sendiri. Cadangan oleh kakitangan akademik Universiti Malaya dalam projek Penganalisaan Fatwa-Fatwa Semasa di Malaysia, IRPA (07-02-03-0403) juga perlu dipertimbangkan untuk dilaksanakan di PMNS.

Nota Hujung

- ¹ Laporan Projek Penganalisaan Fatwa-Fatwa Semasa di Malaysia, IRPA (07-02-03-0403), Julai 2000, Universiti Malaya, m.s. 171-183.
- ² *Ibid.*, m.s. 122.
- ³ Nordin Bayadi, pegawai di bahagian Penyelidikan JAIS, temubual pada 20 April 2000, jam 10.15 pagi.
- ⁴ Ringkasan Laporan dan Kesimpulan, Projek Penganalisaan Fatwa-Fatwa Semasa di Malaysia (IRPA 07-02-03-0403), Universiti Malaya, m.s. vii.
- ⁵ *Ibid.*
- ⁶ *Ibid.*
- ⁷ *Ibid.*
- ⁸ Mohd. Azmi Abdul Manan, Pen. Pegawai Tadbir PMNS, temubual melalui telefon pada 22 Februari 2001, jam 11 pagi.
- ⁹ Laporan Projek Penganalisaan Fatwa-Fatwa Semasa di Malaysia IRPA (07-02-03-0403), *op. cit.*, m.s. 278-280.